

ارزیابی اولیه بمنظور انتخاب برخی از ارقام تجارتي و ژنوتیپ های میوه در پایگاه باغ شهری کرمانشاه

ابوالحسن حاجی امیری^{*۱}

۱- عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی کرمانشاه

*نویسنده مسئول: mhajjami@ yahoo.com

چکیده

اطلاعات مربوط به انتخاب و معرفی ارقام تجارتي میوه در هر منطقه یکی از مهمترین نیازهای باغداران برای احداث باغ های نوین در هر منطقه است. بر اساس آمارنامه سال ۱۳۹۲ استان کرمانشاه از ۲۷ محصول عمده باغبانی در کشور در تولید ۱۸ محصول باغی سهم ۱/۰۱ درصدی تولید را دارا بوده است. همچنین عملکرد (کیلوگرم در هکتار) ۱۱ عدد از این محصولات زیر عملکرد متوسط کشور بوده است. عوامل مختلفی باعث کاهش این تولید و عملکرد در محصولات باغی استان بوده است. یکی از مهمترین عوامل عدم تحقیقات لازم و کافی جهت انتخاب و معرفی ارقام تجارتي در مراکز تحقیقاتی و دانشگاهی همگام با افزایش سطح زیر کشت محصولات باغی در عرصه های اجرایی بوده است. کار جمع آوری و کاشت ۱۶۹ رقم تجارتي و ژنوتیپ از ۱۳ گونه درختان باغی مناطق معتدله از سال ۱۳۸۸ بمنظور ارزیابی و معرفی به باغداران و نهالستان داران استان در پایگاه باغ شهری کرمانشاه شروع شده است. طی سال های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴ ارزیابی برخی از صفات کمی و کیفی میوه در تعدادی از ارقام تجارتي در پایگاه باغ شهری انجام شده است.

کلمات کلیدی: ارقام میوه، سازگاری، ارزیابی اولیه

مقدمه

فعالیت های باغبانی بعنوان یک بخش اشتغال زا و ارزآور همواره مورد توجه دست اندرکاران و سیاستمداران بخش کشاورزی بوده است. نهال حاصل از ارقام تجارتي مرغوب نیز یکی از مهمترین نهاده های بخش باغبانی است. بمنظور تولید برخی از اندامهای تکثیری با اصالت رقم در سال ۱۳۸۸ تعدادی از ارقام میوه های تجارتي در سطحی حدود ۶ هکتار در اراضی منسوب به پایگاه باغ شهری کشت گردید. در سالهای ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴ در ارزیابی های اولیه تعدادی از این ارقام انتخاب و همچنین تعدادی از پیوندک ها با اصالت رقم در اختیار برخی از نهالستان داران استان قرار گرفت. در این مقاله سعی می شود به خصوصیات شاخص برخی از ارقام انتخابی اشاره شود.

مواد و روش ها

این تحقیق در پایگاه باغ شهری باعرض جغرافیایی ۳۴ درجه و ۱۵ دقیقه و طول شرقی ۴۷ درجه و ۴ دقیقه با ارتفاع ۱۳۱۹ متر از سطح دریا و در پایگاه باغ شهری کرمانشاه انجام شده است. در این پایگاه در حال حاضر ۱۶۹ رقم و ژنوتیپ از ۱۳ گونه درختی عمدتاً میوه های مناطق معتدله به فاصله ۴×۶ کاشت شده اند این باغ احداث شده دارای قطعات جداگانه ارقام (هلو، شلیل، آلبالو، گیلاس، گردو، انگور، سیب، گلابی، به، آلو، زردآلو و بادام همچنین گیاهان داروئی و پایه پسته است. ارزیابی اولیه صفات کمی و کیفی گل و میوه با شروع باردهی درختان و پس از تایید اصالت درخت و رقم کاشته شده در طی سالهای ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴ در ارقام انجام شد. بدین ترتیب که تعداد ۱۰ عدد میوه از هر رقم در مرحله بلوغ فیزیولوژیکی و شروع رسیدن از درخت چیده و پس از انتقال به آزمایشگاه صفات کمی و کیفی آنها شامل: وزن، اندازه طول، قطر و عرض میوه و هسته و میزان مواد جامد محلول آنها با فرآکتومتر دستی اندازه گیری و ثبت گردید. با در نظر گرفتن برخی از عوامل اقتصادی تولید میوه از جمله زودباری، زمان رسیدن، عملکرد و بازارپسندی تعدادی از ارقام انتخاب و به منظور توسعه کشت ارقام انتخابی در سطح استان تعدادی از پیوندک آنها در اختیار نهالستان داران فعال استان قرار گرفت.

نتایج و بحث

بر اساس خصوصیات ثبت شده در ارقام بی دانه انگور (تامسون، پرلت، فیستا و سوپر یور) با خصوصیات ویژه میان رس، بی دانه بودن، دارای عملکرد بالا، حبه شیرین و درشتی حبه بویژه در رقم سوپریور انتخاب شدند (جدول شماره ۱). بر اساس خصوصیات ثبت شده در ارقام آلبالو معجاری (جیرانیلو، آردی و سیگانی) رقم سیگانی با خصوصیات ویژه زودباردهی از سال سوم پس از کشت، میوهایی با اندازه نسبتاً درشت، حدوداً دو هفته زودرس تر از گیلاس و نوبرانه، درختان متحمل به آهک و کمبود آهن انتخاب شدند. (جدول شماره ۲). بر اساس خصوصیات ثبت شده ارقام در ارقام گلابی (شاه میوه و کوشیا) رقم شاه میوه با اندازه میوه بزرگ خصوصیات ویژه زودباردهی از سال سوم پس از کشت، دارای طعم و مزه مناسب و میان رس انتخاب شد. (جدول شماره ۳). بر اساس خصوصیات ثبت شده در ارقام زردالو (ویتالو، چیوانلو، پالمیا، جیوانیکو، کافونا، N585, N571, N590 و رجبعلی، شاهرودی، جهانگیری، جعفری و نصیری). رقم زردالو جهانگیری بعنوان زودرس ترین رقم زردالو در بین ارقام بی میوه های نسبتاً درشت که در نیمه اول خرداد ماه می رسد. بر اساس مشاهدات نظری مقاومترین زردالو به سرما نیز طی سه سال در پایگاه باغ شهری بود. جواهرده (۱۳۸۸) نیز این رقم را از منطقه سمنان به عنوان رقم مقاوم به سرما گزارش کرده است. رقم زردالو جیوانلو نسبتاً زودرس بر اساس خوشرنگ بودن میوه ها، بارآوری مناسب، با گوشت سفت و مناسب حمل و نقل و انبارمانی انتخاب شدند. رقم ۵۸۵ با میوه های درشت، بارآوری مناسب و نسبتاً دیررس انتخاب شدند (جدول شماره ۴). بر اساس خصوصیات ثبت شده در ارقام هلو (دیکسی رد، فدریکا، می کرست، وزیو، سرخ و سفید، مغان پیش رس، رد تاپ، بی بی گلد، آلبرتا، آلی سمیدیا، جی اچ هیل) رقم دیکسی رد، هسته جدا با میوه های درشت، با عملکرد بالا و انبارداری مطلوب یکی از بهترین ارقام انتخابی در بین هلوها است. رقم فدریکا با میوه های متوسط و ریز هسته جدا بوده دارای بار فراوان ولی حساس به آهک خاک و کمبود آهن و زرد برگی بود. رقم سرخ و سفید مشهود نیز از ارقام بازار پسند، درشت و در عین حال خوشرنگ سفید و قرمز می باشند. رقم وزیو این رقم نسبتاً گرد و هسته چسبان بوده رنگ پوست و گوشت زعفرانی یکی از ارقام با قند بالا و هسته چسبان بوده که در صنعت فراوری می توان از آن استفاده نمود. رقم رد تاپ از زمان تغییر رنگ گوشت و پوست نسبتاً قرمز آن دارای ماندگاری میوه روی درخت تا حدود یک ماه پس از تغییر رنگ بر روی درخت می باشد همه این ارقام میان رس بوده در نیمه دوم تیرماه تا اوایل مردادماه در شرایط کرمانشاه می رسند. رقم مغان پیش رس زودرس ترین و درشت بوده هسته چسبان است. که اصطلاحاً "کاردی نامیده می شود. که از مزه نسبتاً مناسبی نیز برخوردار می باشد. ارقام بی بی گلد دیررس که دارای درشت ترین میوه های هلو به وزن تقریبی ۱۸۹ گرم بوده و دارای طعم مناسب و هسته جدا و بازار پسند بوده و از عملکرد مناسبی نیز برخوردار می باشد. اما آلودگی به کرم آلو در این رقم و رقم آلبرتا که تقریباً همزمان می رسند شدید بود. (جدول شماره ۵). بر اساس خصوصیات ثبت شده در ارقام شلیل (شلیل ۳۱، رد گلد، شلیل انجیری، فانتازیا، بیگ تاپ، شلیل سبز، کیوتا، نکتار، ایندیندس) از لحاظ رسیدن، طعم، بارآوری، درشتی میوه با همدیگر اختلاف فراوانی دارند. ارقام شلیل رد گل و شلیل ۳۱ که تقریباً همزمان می رسند. دارای عملکرد بالا و از بازار پسندی مناسبی نیز برخوردار هستند که در نیمه دوم مرداد ماه می رسند. رقم شلیل رد گلد همراه با رقم شلیل ۳۱ که دارای میوه های درشت با وزن تقریبی ۱۴۱/۷ گرم از ارقام انتخابی کرمانشاه بوده که دارای طعم و مزه متوسط می باشند. رقم فانتازیا با اینکه دارای میوه کشیده با شکل مناسبی است دیررس بوده و از مزه متوسطی برخوردار است. رقم شلیل انجیری از ارقام جدیدی بوده که از بازار پسندی مناسبی برخوردار است. رقمی میان رس بوده و در اواخر تیرماه می رسد. با اینکه هسته چسبان بوده اما از طعم و مزه خوبی برخوردار است. (جدول شماره ۶). بر اساس خصوصیات ثبت شده در ارقام آلو (بلک استار، بلک آمبر، دیاموند، شایرو، شابلون، آلو بخارا، پریزیدنت، لارودا، سیمکا، دیاموند، ابلینیا، تی بیلو، شوکر، میروبالاند، آنجلانو، جی اچ هیل). زود رس ترین آلو و در عین حال درشت و با هسته ریز بلک استار است که در اوایل تیرماه می رسد دارای طعم و اندازه مزه مناسب است. و به دلیل زودرسی و میوه های درشت با کیفیت و سیاه رنگ همچنین دارای چتر باز با شاخه های آویزان از ارقام انتخابی آلو در کرمانشاه می باشد. رقم بلک آمبر نیز دارای میوه های درشت و نسبتاً زودرسی بوده که در نیمه دوم تیرماه می رسد. دارای رنگ قهوه ای و با طعم مناسب می باشد. تاج درخت این رقم بسته و قامت درخت راست می باشد.

جدول شماره ۱- خصوصیات کمی و کیفی ارقام تجاری انگور در پایگاه باغ شهری کرمانشاه در سالهای ۱۳۹۲-۱۳۹۳

ارقام انگور	وزن خوشه (گرم)	طول خوشه (سانتی متر)	عرض (سانتی متر)	وزن حبه (گرم)	تعداد حبه	طول حبه (سانتی متر)	عرض حبه (سانتی متر)	درجه بریکس	عملکرد بوته (کیلو گرم)	تاریخ رسیدن
Thompson تامسون	۳۷۹/۹	۱۵۷/۵	۹/۹	۰/۹	۳۰۱/۵	۱/۲	۱/۰۶	۲۱/۶	۶/۱	۵/۲۰
perlette پرلت	۳۰۸/۵	۲۲	۱۳/۶	۱/۴	۲۱۳	۱/۳	۱/۲۵	۲۰/۱	۴	۵/۲۰
fiesta فیستا	۴۴۵/۴	۲۶/۵	۱۱/۵	۱/۵۸	۲۱۷	۱/۱۵	۱/۳۵	۲۳/۵	۸	۵/۲۶
superior سوپریور	۳۰۰/۵	۲۳/۳	۱۲/۵	۳/۱۷	۷۱/۶	۱۹/۸	۱۶/۱	۳/۱۵	۳/۵	۵/۵

جدول شماره ۲- خصوصیات کمی و کیفی ارقام تجاری آلبالو مجاری در پایگاه باغ شهری کرمانشاه در سالهای ۱۳۹۳-۱۳۹۴

ارقام آلبالو مجاری	وزن میوه (گرم)	طول میوه (سانتی متر)	عرض میوه (سانتی متر)	قطر میوه (سانتی متر)	وزن گوشت (گرم)	وزن هسته (گرم)	طول هسته (سانتی متر)	عرض هسته (سانتی متر)	تاریخ رسیدن
جیرانیلو	۴/۴	۱/۶۷	۱/۹۲	۱/۶۵	۴/۱۲	۰/۳	۰/۸	۰/۹	۳/۱۰

جدول شماره ۳- خصوصیات کمی و کیفی ارقام تجاری گلابی در پایگاه باغ شهری کرمانشاه در سالهای ۱۳۹۳

ارقام گلابی	وزن میوه (گرم)	طول میوه (سانتی متر)	عرض میوه (سانتی متر)	قطر میوه (سانتی متر)	تاریخ رسیدن
شاه میوه	۱۸۴/۴	۸/۵	۶/۵	۱/۶۸	

رقم شایرو با میوه های گرد درشت با وزن حدوداً ۷۷ گرم رنگ میوه قرمز و دارای طعم مناسب می باشد رقم دیاموند در نیمه دوم تیرماه میرسد . دارای رنگ سیاه هسته جدا با طعم و مزه مناسب می باشد (جدول شماره ۷). براساس خصوصیات ثبت شده در ارقام و ژنوتیپ های گرد (پدرو، چندلر، جمال و سردره نخبه کرمانشاه) انتخابی گردو نخبه جمع آوری شده از استان لترل با درصد مغز ۷۰ درصد و کیفیت خوب مغز بود. اما بعلت کم آبی و گرمای زیاد مغز گردو ها ها قهوه ای و حالت چروکیده پیدا کرده بودند (جدول شماره ۸). براساس خصوصیات ثبت شده در ارقام گیلان (سویت ان، ارلی استار، گلوسی، سویت هرترز، لامبرت، لاینز، Sk2) از لحاظ بار آوری و درشتی میوه ها با یکدیگر تفاوت داشتند. ارقام سویت ان، گلوسی و ارلی استار با گوشت سفت و مزه مناسب با میوه های درشت تا ۳۴/۷ گرم هم رسیدند.. با وجود اینکه ارقام گیلان در سال اول میوه دهی بودند. بنابراین در سال ۱۳۹۴ انتخابی صورت نگرفت (جدول شماره ۹).

جدول شماره ۴- خصوصیات کمی و کیفی ارقام تجارتي زردالو در پایگاه باغ شهري کرمانشاه در سالهای ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴

ارقام زردالو	وزن میوه (گرم)	طول میوه (سانتی متر)	عرض میوه (سانتی متر)	قطر میوه (سانتی متر)	وزن گوشت (گرم)	وزن هسته (گرم)	طول هسته (سانتی متر)	عرض هسته (سانتی متر)	قطر هسته (سانتی متر)	تاریخ رسیدن
N585	۳۹/۱	۵/۲	۳/۵	۴/۶	۳۶/۳	۲/۸۵	۳/۴۶	۱/۶۲	۱/۰۹	۴/۱۰
جیوانلو	۲۹/۸	۳/۹	۳/۹	۳/۳	۲۸/۱	۱/۹	۲/۲	۱/۸	۱/۱۵	۳/۲۰
جهانگیری	۴۰/۲	۴/۱۴	۴/۱۱	۴/۱۵	۳۵	۲/۸	۲/۴	۲/۰۶	۱/۲۵	۳/۱۲

جدول شماره ۵- خصوصیات کمی و کیفی ارقام تجارتي هلو در پایگاه باغ شهري کرمانشاه در سالهای ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴

ارقام هلو	وزن میوه (گرم)	طول میوه (سانتی متر)	عرض میوه (سانتی متر)	قطر میوه (سانتی متر)	وزن گوشت (گرم)	وزن هسته (گرم)	طول هسته (سانتی متر)	عرض هسته (سانتی متر)	قطر هسته (سانتی متر)	تاریخ رسیدن
دیکسی رد	۹۶/۸	۵/۳	۵/۶	۵/۱	۹۱/۱	۵/۳	۳	۲/۱	۱/۹	۵/۲
فدریکا	۹۶/۰۲	۴/۹	۵/۵	۵/۰۸	۸۶/۴	۵/۳	۳/۱	۲/۱	۱/۵	۴/۲۵
سرخ و سفید	۱۴۲/۹	۶/۴	۶/۴	۶/۳	۱۳۸/۲	۸/۱	۴/۱	۲/۷	۱/۸	۴/۳۰
مغان پیش رس	۱۴۵/۶	۵/۶	۶/۱	۵/۴	۱۳۵	۱۰/۶	۳/۴	۲/۴	۱/۸	۴/۱
وزیو	۸۶/۷	۴/۵	۵/۲	۳/۴	۸۰/۱	۶/۰۶	۲/۷	۱/۹	۱/۲	۵/۹
رد تاپ	۱۱۶	۵/۷	۶/۱	۵/۴	۹۳/۷	۶/۷	۳/۴	۲/۳	۱/۸	۵/۲
بی بی گلک	۱۸۹/۲	۶/۶	۶/۸	۶/۸	۱۷۹/۴	۹/۹	۳/۷	۲/۷	۲	۶/۵

جدول شماره ۶- خصوصیات کمی و کیفی ارقام تجارتي شلیل در پایگاه باغ شهري کرمانشاه در سالهای ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴

ارقام شلیل	وزن میوه (گرم)	طول میوه (سانتی متر)	عرض میوه (سانتی متر)	قطر میوه (سانتی متر)	وزن گوشت (گرم)	وزن هسته (گرم)	طول هسته (سانتی متر)	عرض هسته (سانتی متر)	قطر هسته (سانتی متر)	تاریخ رسیدن
شلیل ۳۱	۱۴۱/۷	۵/۸	۵/۹	۶/۱	۱۲۱/۲	۱۰/۹	۳/۷	۲/۷	۲/۳	۵/۲۵
رد گلک	۱۱۵/۱	۵/۸	۵/۹	۵/۸	۱۰۵	۱۰/۰۸	۳/۴	۲/۶	۲/۰۴	۵/۲۲
شلیل انجیری	۹۵/۵	۳/۰۸	۶/۲	۶/۳	۸۰/۲	۵/۱	۴/۱	۲/۱	۲/۰۹	۴/۲۵
شلیل فانتازیا	۱۰۱/۷	۵/۶۸	۵/۴۲		۹۲/۶	۹/۱	۴/۶	۲/۵	۱/۹	۵/۲۷

جدول شماره ۷- خصوصیات کمی و کیفی ارقام تجارتي آلو در پایگاه باغ شهري کرمانشاه در سالهای ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۴

ارقام آلو	وزن میوه (گرم)	طول میوه (سانتی متر)	عرض میوه (سانتی متر)	قطر میوه (سانتی متر)	وزن گوشت (گرم)	وزن هسته (گرم)	طول هسته (سانتی متر)	عرض هسته (سانتی متر)	قطر هسته (سانتی متر)	تاریخ رسیدن
بلک استار	۳۴/۶	۳/۰۹	۴/۱۱	۴/۱۱	۳۴	۰/۶	۱/۲۶	۱/۳۸	۰/۷۲	۴/۵
بلک آمبر	۴۶/۱۳	۳/۵۷	۴/۵۶	۴/۵۶	۴۵/۶	۰/۵	۱/۵۶	۱/۲۷	۰/۶۶	۴/۱۵
دیاموند	۴۶/۲	۴	۴/۵	۴/۳	۴۰/۴	۱/۰۸	۱/۷۸	۱/۳	۰/۸۷	۴/۱۰
شایرو	۶۰/۲	۴/۲	۴/۶	۵/۵	۳۹/۹	۱/۳	۱/۸	۱/۲	۱/۱	۴/۱۵

جدول شماره ۸- خصوصیات کمی و کیفی ارقام تجارتي گردو در پایگاه باغ شهری کرمانشاه در سالهای ۱۳۹۳

ارقام و ژنوتیپ های گردو	وزن میوه	وزن مغز	درصد مغز	طول	عرض	قطر	چسبندگی گوشت به مغز	وضعیت چاقی بذر	رنگ مغز	شکل	تاریخ رسیدن
سر دره ژنوتیپ (نخبه باغ)	۹/۲۳	۶/۳	۷۰/۸	۳۷/۹	۳۱/۹	۳۵/۲	خوب	قهوه ای	مستطیل		۱۷/۶

جدول شماره ۹- خصوصیات کمی و کیفی ارقام تجارتي گیلاس در پایگاه باغ شهری کرمانشاه در سال ۱۳۹۴

ارقام گیلاس	وزن میوه (گرم)	طول (سانتی متر)	عرض میوه (سانتی متر)	قطر میوه (سانتی متر)	وزن گوشت (گرم)	وزن هسته (گرم)	طول هسته (سانتی متر)	عرض هسته (سانتی متر)	قطر هسته	تاریخ رسیدن
سویت ان	۳۱/۰۹	۲/۱	۲/۳	۱/۸	۲۹/۰۹	۰/۳	۱	۰/۹	۰/۶	۳/۶
ارلی استار	۳۴/۷	۲/۲	۲/۲	۱/۸	۳۳/۳	۰/۱۳	۱	۰/۷	۰/۵	۳/۶
گلسی	۲۴/۸	۱/۸	۱/۹	۱/۷	۲۴/۶	۰/۲۶	۰/۸	۰/۹	۰/۷	۳/۶

منابع

- ۱- بی نام. ۱۳۹۲. آمار نامه محصولات باغی. وزارت جهاد کشاورزی- معاونت برنامه ریزی و اقتصادی- مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات
- ۲- جواهرده، محمد. ۱۳۸۸. سرمایه گذاری بهاره زردآلو و خسارت های ناشی از آن در یک بررسی ۲۰ ساله به منظور انتخاب ژرم پلاسمهای مقاوم به سرمای بهاره. ششمین کنگره علوم باغبانی
- ۳- صدیق ابراهیمی، عبدالحسین رضایی نژاد،*، احمد اسماعیلی و فرهاد کرمی. ۱۳۹۳. بررسی تنوع ژنتیکی و وراثت پذیری ویژگیهای فیزیولوژیکی و فنولوژیکی برخی ارقام و ژنوتیپهای زردآلو (*Prunus armeniaca* L). پژوهشهای ژنتیک گیاهی / جلد 1 / شماره ۲.

The initial assessment in order to select some commercial varieties and genotypes base fruit garden city Kermanshah

Abolmohsen hajiamiri^{1*}

1-Master of science Agricultural & Natural Resources Research Center of Kermanshah Province

*Corresponding author : mhajiamiri@yahoo.com

Abstract

Information on the selection and introduction of commercial varieties of fruit growers in every region one of the most important requirements for construction According to statistics from 27 major cloud Kermanshah Province gardening production of 18 crops of percent. The yield (kg per hectare) and 11 of these were below the national average. Several factors reduce the production and performance of horticultural crops. One of the most important factors of Research. One of the main reasons enough to select and introduce the necessary research and commercial varieties in research centers and universities 169 commercial varieties and genotypes collection of 13 species of garden trees temperate regions since . Assessment and referral to farmers and nursery owners urban garden Kermanshah province in the database is started. During the years to to assess some of the quantitative and qualitative characteristics of fruits in the number of digits.

Key words: Fruit cultivar, compatibility, initial assessment

